opinie

12 juni 2020
Leestijd 3 minuten
Opslaan in leeslijst

Het ene beeld is het andere niet: trek niet alles omver

Racisme Beelden die bewust werden geplaatst in de VS om de witte superioriteit te eren, kunnen tegen de vlakte, meent *Frans Verhagen*. Maar laat echt historische figuren, als Columbus, lekker staan.

Een beeld van president Jefferson Davis van de Confederatie is omgegooid door demonstranten in Richmond, Virginia, op 10 juni.
Foto Parker Michels-Boyce / AFP)

Het protesteren tegen beelden van Jefferson Davis en andere confederale helden is gerechtvaardigd en nuttig, het protesteren tegen beelden van Columbus en andere historische figuren is dom en contraproductief. Het is belangrijk om het verschil te duiden want als ze op een hoop gegooid worden, heeft dat onbedoelde en ongewenste gevolgen.

In Amerika is de geschiedenis nooit verleden tijd, zo mogen we de schrijver William Faulkner vrij citeren. Dat is dezer dagen te zien in Richmond, Virginia, en op andere plekken waar herinneringen staan aan de Amerikaanse burgeroorlog. Die woedde van 1861 tot 1865 nadat zuidelijke staten zich hadden afgescheiden om de slavernij die de basis was van hun economie en hun politieke macht te behouden. De oorlog kostte 600.000 Amerikaanse levens. Het Zuiden verloor, Richmond, de hoofdstad van de Confederatie, werd verwoest. Abraham Lincoln bezocht de stad op 4 april 1865, de zwarte inwoners kusten zijn handen. Tien dagen later werd Lincoln vermoord.

Frans Verhagen is journalist en Amerikadeskundige. Onlangs verscheen ***Het Amerikaanse Presidentschap. Het machtigste ambt ter wereld***. Samen met Paul Verhagen

Uit hun dak

Deze feiten van de geschiedenis krijgen een verlengstuk als je in Richmond Monument Avenue ziet. In het Amerikaanse Zuiden houden ze van standbeelden maar hier gaan ze echt uit hun dak. In een lange rij worden aan deze lommerlijke avenue de zuidelijke helden van de burgeroorlog geëerd. Generaals als Robert Lee en Stonewall Jackson en ook de enige president van de Confederatie, zoals de zuidelijke afscheiding zich noemde, Jefferson Davis.

In een eerdere poging de scherpe kantjes ervan af te slijpen, zette het stadsbestuur er een beeld neer van de zwarte tennisser Arthur Ashe, die in Richmond

Advertentie

VERGETEN KOFFIE BIEDT HOOP VOOR KLEINE KOFFIEBOEREN

Nespresso helpt koffieboeren in voorheen florerende productiegebieden om hun oogst nieuw leven in te blazen.

NESPRESSO
Lees verder ⟶

Meest gelezen

LAATSTE NIEUWS
RTL Boulevard in teken van neerschieten Peter R. de Vries

COLUMN FLOOR RUSMAN
Baudet heeft zich onlangs gerealiseerd 'dat het hele verhaal gefabriceerd is'

LAATSTE NIEUWS
CORONACRISIS
De Jonge vraagt OMT om spoedadvies over stijgend aantal positieve tests

JAPKE-D. DENKT MEE
Dit zijn de 15 grootste profielfoto-blunders op Linked-In

REPORTAGE
'Toen zag ik dat het Peter R. de Vries was'

opgroeide. De rel die daarover ontstond maakte duidelijk dat de geschiedenis in Richmond zeker niet was afgerond.

Lees ook: Wanneer mogen we een historische figuur van zijn sokkel trekken?

Blanke superioriteit

Het doorslaggevend argument om deze beelden te verwijderen is dat ze pas werden geplaatst tussen 1890 en 1920, en ook nog tijdens de jaren veertig en vijftig van de vorige eeuw. Die timing is cruciaal want ze werden er bewust neergezet om blanke superioriteit te eren. Dit zijn de jaren dat de segregatie in het Zuiden werd doorgevoerd, de Amerikaanse apartheid die duurde tot 1965 en die de winst die zwarten hadden geboekt dankzij Lincoln en de burgeroorlog grotendeels ongedaan maakte. De blanken in het Zuiden claimden hun eigen manier van leven, inclusief het racisme dat hun samenleving doortrok. Deze beelden - en het laten wapperen van de vlag van de Confederatie - waren expliciet bedoeld om de zwarten te laten zien wie er de baas was en het noorden te laten weten dat ze lak hadden aan hun verheven gedoe. Slavernij kon wel zijn afgeschaft, de oorlog was dan wel verloren, maar zwarte Amerikanen bleven uitgebuite en mishandelde burgers. En zuiderlingen bleven racisten.

Geen wonder dan dat racisten, neonazi's, *white supremacy*-activisten en antisemieten die beelden gebruiken als actiepunt, zwaaiend met confederale vlaggen, een activiteit die de laatste jaren sterk toenam. De jongeman die in 2015 in Charleston negen zwarte kerkgangers vermoordde, had de vlag op zijn website staan. Ze waren te zien in Charlottesville, in 2017, toen een demonstrante werd doodgereden. Een paar weken terug gebruikten de zwaarbewapende blanke militia in noordelijk Wisconsin de confederale vlag bij hun protest tegen de lockdown, onmiskenbaar als racistisch symbool.

Over de standbeelden van zuidelijke coryfeeën waren al langer discussies gaande en die werden scherper naarmate Trump-aanhangers ze gebruikten als ijkpunt voor hun abjecte opinies.

Zo gezien is het alleszins begrijpelijk dat het protest zich richt tegen deze beelden en symbolen. Die beweging is al langer bezig. De gouverneur van South Carolina liet na de moordpartij in 2015 de confederale vlag verwijderen van het congresgebouw van die zuidelijke staat - in Mississippi blijft de vlag deel van de staatsvlag, ingevoerd in 1894. Over de standbeelden van zuidelijke coryfeeën waren al langer discussies gaande en die werden scherper naarmate Trump-aanhangers ze gebruikten als ijkpunt voor hun abjecte opinies. De president steunde hen door te verklaren dat hij best wel goede lui zag bij die gebeurtenissen.

Geen zinnig doel

De uitbreiding van de beeldenstorm naar Columbus is onverstandig om minstens drie redenen. Primair doet het afbreuk aan wat de focus moet zijn van de huidige opstand: structureel racisme en politiegeweld. Hoe breder de waaier van ongenoegen hoe minder effectief het protest. Ten tweede ondermijnt het de brede steun onder de Amerikaanse bevolking voor actie op die onderwerpen. De meeste mensen storen zich niet aan een beeld van Columbus of de indianenopjager president Andrew Jackson, omdat die beelden er niet zijn neergezet om te confronteren maar om een historisch persoon te eren. Dat eerbetoon kan een kanttekening verdienen maar het dient geen zinnig doel die geschiedenis uit te wissen. Sterker, het zouden ijkpunten moeten zijn om de ambigue geschiedenis van Amerika te belichten.

Ten derde geeft deze uitbreiding van het protest de opperracist Donald Trump de middelen om zijn aanhang uit te breiden. Hij kan wijzen op de anti-Amerikaanse instelling van demonstranten, de vernielzucht, en zo het racistisch element van zijn verhaal temperen. Een protestbeweging zoals die nu gaande is loopt altijd het risico te radicaliseren of te verwateren, of allebei.

Dat is een van de redenen dat protest in het verleden nooit het effect sorteerde dat mogelijk was geweest als het geconcentreerd en duidelijk was gebleven.

De dood van George Floyd en de afkeer van onmiskenbaar racisme in de hoogste kringen biedt een bijzondere mogelijkheid om echt wat te veranderen. Daarom is het verstandig om Columbus lekker te laten staan en Jefferson Davis snel te verwijderen.

Correctie: in een eerdere versie van dit artikel stond dat bij een demonstratie in 2017 in Charleston een demonstrant werd doodgereden. Dat moest Charlottesville zijn.

Een versie van dit artikel verscheen ook in NRC Handelsblad van 15 juni 2020

Het is niet meer mogelijk om op dit artikel te reageren.

Alle reacties (44) | Sorteer: Nieuwste

J_van_der_Heijden
1 jaar geleden

We mogen blij zijn dat de 'wereld' afreageert op een paar bronzen figuren. Er is meer aan de hand... Er leeft onder de wereldbevolking een groot ongenoegen, waarbij Covid-16 fungeert als katalysator. De puist breekt nu open... Waar dat ongenoegen over gaat is nog onduidelijk. Maar dat het er is, is m.i. zeker. Er zijn talloze oorzaken te duiden. Eén ervan is in ieder geval het wereldomspannende 'totaal-kapitalisme', waarbij grote groepen uit de boot vallen. Niks te zeggen hebben. Noch hun levensomstandigheden kunnen verbeteren. Daarnaast zitten we met mallote regeringsleiders... De VS zitten tegen aan burgeroorlog aan. Omwentelingen beginnen altijd 'op lemen voeten, vergezeld van uiteenlopende symptomen. Om de zoveel tijd komen alle menselijke culturen tot 'een grinding halt'. Ik heb het gevoel dat we aan de vooravond daarvan verkeren. Velen voelen aan dat het zo niet langer door kan gaan. Maar niemand heeft een plan... Het zijn meestal 'de verkeerden' die dan het voortouw grijpen. Zo ging het in de geschiedenis vaak. En werd alles ‘omver getrokken’...

(4) Deel Rapporteer

MGH_Damen
1 jaar geleden

Daarom zongen "wij hippies van de zeventiger jaren" toendertijd "The Age of Aquarius".

Het kan even duren, maar dan heb je ook wat..

(2) Deel Rapporteer

J_van_der_Heijden
1 jaar geleden

Bob Dylan, vandaag NRC 160620

De coronapandemie is een voorbode van iets groters, meent Dylan stellig. Geen bijbelse zondvloed maar een straf voor de extreme arrogantie die ons op de rand van totale vernietiging heeft gebracht. „Maybe we are on the eve of destruction”, parafraseert hij de protestsong van Barry McGuire uit 1965, het jaar waarin hijzelf werd gezien als de ultieme protestzanger en woordvoerder van zijn generatie.

(2) Deel Rapporteer

GA_Terpstra
1 jaar geleden

Rond de eeuwwisseling van 1800/1900 is de “verheerlijking van de slavernij” wel degelijk onbewust of bewust doel geweest van al die beelden in het zuiden van de VS.

Maar er springt bij mij ook meteen een uitspraak van George Orwell naar boven:

“Every record has been destroyed or falsified, every book rewritten, every picture has been repainted, every statue and street building has been renamed, every date has been altered. And the process is continuing day by day and minute by minute. History has stopped. Nothing exists except an endless present in which the Party is always right.”

(10) Deel Rapporteer

JE_Boswijk
1 jaar geleden

Voor mij is het echt een enerzijds, anderzijds probleem. Enerzijds, omdat een beeldenstorm een vorm van cultuurbarbarij is, anderzijds omdat er beelden van zulke verwerpelijke creaturen staan dat het een affront is om die in de openbare ruimte te handhaven. Dat geldt in de eerste plaats voor lieden wier optreden al in hun tijd omstreden was en daar horen onder andere Jefferson Davis en J.P. Coen bij, maar ook de Belgische koning Leopold II die in de Congo Vrijstaat, zijn persoonlijk bezit, een waar schrikbewind liet uitoefenen met onder andere honderduizenden doden, mogelijk meer dan een miljoen, doden tot gevolg. Maar wat te doen met die anderen, van Karel de Grote met z'n bloedige veldtochten tegen 'de heidenen' via Columbus tot Van Heutz? Mogen de Scheepsjongens van Bontekoe (VOC) wel blijven in Hoorn? Vooralsnog nijg ik naar laten staan, maar wel met een duidelijke toelichting. Bij die scheepsjongens zou bijvoorbeeld mogen worden uitgelegd dat de bemanningen vaak geronseld waren en de helft of meer de reis niet overleefde of verminkt terugkwam.

Andrew Jackson deugde trouwens helemaal niet met zijn gedwongen migratie van de 'native American' bevolking, waarbij velen omkwamen en de overlevenden in verpauperde omstandigheden moesten zien hun kostje bij elkaar te scharrelen. De VS zou kunnen beginnen hem van het 20 dollar biljet te halen en er bijvoorbeeld Toni Morrison op te zetten.

(3) Deel Rapporteer

HJJ_Sentis
1 jaar geleden

Nu de beelden, later de schilderijen en de boeken. En als laatste de geschiedenis.

(2) Deel Rapporteer

---

mhl_Stubb
1 jaar geleden

We mogen de geschiedenis niet leuk vinden, het blijft geschiedenis en de standbeelden konden in die tijdsgeest daar neergezet worden. Beeldenstormen lossen niets op. Columnist Zihni vindt het neerhalen van beelden democratisch, ja natuurlijk, heel logisch, het geweld van de straat is democratisch, dat lijkt heel erg op .... De niet deugende deugretoriek neemt omvangrijke proporties aan.

en deze columnist is ook elke nuance kwijt:

Ten derde geeft deze uitbreiding van het protest de opperracist Donald Trump de middelen om zijn aanhang uit te breiden. Hij kan wijzen op de anti-Amerikaanse instelling van demonstranten, de vernielzucht, en zo het racistisch element van zijn verhaal temperen. Een protestbeweging zoals die nu gaande is loopt altijd het risico te radicaliseren of te verwateren, of allebei.

ik ben tegen Trump, er zit weinig fatsoen in de man. Maar om Trump nou opper racist te noemen - dan kom je wel dicht bij de hysterie van de anti racisme retoriek en de moreel superieure houding, dat als je aan de goede kant staat alle argumentatie geoorloofd is. Dat lijkt de reden dat Trump is verkozen.

(3) Deel Rapporteer

MJ_Prinsze
1 jaar geleden

Aanhakend op de kritiek dat Trump geen opperracist is: ik denk dat deze Amerikaanse president nog een stap erger is dan dat.

Donald Trump is naar mijn indruk een volstrekt amorele narcist die alles zal aangrijpenom macht te verkrijgen en behouden. De racisten worden door hem voor datzelfde doel gebruikt, ze zijn de harp waaarop deze hedendaagse Nero speelt terwijl hij het brandende Amerika aanschouwt.

(5) Deel Rapporteer

PAJM_Op_Heij
1 jaar geleden

In zijn opiniestuk 'Het ene beeld is het andere niet: trek niet alles omver'(15/6) brengt Frans Verhagen een nieuw element in de discussie over al dan niet foute standbeelden. De timing van het plaatsen van standbeelden is cruciaal, schrijft hij, want bijvoorbeeld tussen 1890 en 1920, de periode van het ontstaan van de blanke apartheid in het Zuiden van de VS, werden standbeelden er heel bewust neergezet 'om blanke superioriteit te eren'. Als ik het goed begrijp is fout voor Verhagen pas echt fout als je het (aantoonbaar) bewust gedaan hebt. Als beelden er niet zijn neergezet om te confronteren maar om een historisch persoon te eren, is er niet echt iets aan de hand, schrijft Verhagen bijna ontroerend. Waarom geen volwassener discussie, niet al dat witte creatieve verzet, en daarna kunstenaars bewust aan het werk gezet om standbeelden op te richten voor indrukwekkende mensen die minder controversieel zijn? Daarvan zijn er immers genoeg.

(1) Deel Rapporteer

M_Stekelenburg
1 jaar geleden

Waarom pakken we al die beelden niet op en zetten ze in een groot park neer. Dan hoeft niemand er zich nog aan te storen. De geschiedenis gaat niet verloren. Er kan een voorlichtingscentrum bij worden gebouwd om de bezoekers voorlichting te geven over de beelden, wie ze voorstellen en de daden van deze personen.

(10) Deel Rapporteer

JW_Balder
1 jaar geleden

Meneer of mevrouw Stekelenburg, ik vind dat een positief idee. Zo’n park levert dan een educatieve bijdrage. Dwalend door de eeuwen heen kunnen scholen en bijvoorbeeld ouders de geschiedenis van ons land aan de jeugd overbrengen. Een dagje naar zo’n park met allerlei opdrachten. Gaat geschiedenis meteen een beetje leven voor de aanstormende jeugd.

(3) Deel Rapporteer

MGH_Damen
1 jaar geleden

...de aanstormende jeugd? Wat beeldend!

Deel Rapporteer

JE_Boswijk
1 jaar geleden

Dan wordt het verwerpelijke stuk van de geschiedenis veilig opgeborgen in een pretpark. Wie zich eraan stoort, gaat er niet heen, wie zich graag onderdompelt in onze grootse geschiedenis, wordt er gesterkt in z'n vooringenomenheid. Bovendien blijft de vraag wie de straten en pleinen mag blijven sieren. Blijft Van Oldenbarneveldt, drijvende kracht achter de oprichting van de VOC, aan de Hofvijver zitten? Wat te doen met de beeltenissen die in bouwwerken zijn ingemetseld? Kunnen al die naakte vrouwen die je her en der vindt nog wel? Want dit is een onderwerp dat verder gaat dan racisme.

Deel | Rapporteer

JA_van_der_Lee
1 jaar geleden

En dan alle heiligenbeelden die onze calvinistische voorvaderen uit de kerken sloopten bij de ingang.

(2) | Deel | Rapporteer

MGH_Damen
1 jaar geleden

Te beginnen met de Wijzen uit het Oosten (want ik ben mijn -geliefde- zwarte koning Melchior kwijt..)

Deel | Rapporteer

MH_de_Vries_9550
1 jaar geleden

Zoals Trevor Noah (The Daily Show) het omschreef: Geschiedenis lees je uit een boek. Een beeld zet je neer om en persoon en/of zijn gedachtengoed te eren.

Columbus was geen ontdekkingsreiziger. Hij was iemand die koppig vasthield aan een volkomen verkeerd idee van hoe groot de aarde was (in 1492 was al alom geaccepteerd dat de aarde een bol is en de mensen die konden rekenen hadden een goed idee hoe groot die bol was). Nadat hij op een continent was aangekomen dat hij niet verwacht had martelde hij de complete bevolking van een eiland uit omdat hij eiste dat ze hem goud zouden geven dat hijzelf weer aan z'n koning had beloofd. Er is geen reden om deze psychopaat te eren.

Andrew Jackson was gewoon een racist. Zijn indianen oorlogen werden gestart omdat hij niet het idee had dat de indianen het recht hadden om te leven. Hij wilde het territorium uitbreiden en de mensen die er al woonden moesten van hem weg, bij voorkeur dood.

'Het is geschiedenis' is geen argument. Voor zover mensen naar beelden kijken is het om de persoon en zijn daden te bewonderen.

'Het speelt Trump in de kaart' is eveneens geen argument. Op z'n best is het een vorm van appeasement. Het zal de racisten niet tevreden stellen als ze 'hun vlag en beelden mogen houden'. Het zal ze alleen aanmoedigen om weer wat openlijker te zijn in hun racisme. De republikeinse party heeft al dog-whistlened racisme weer salonfaehig gemaakt. Die ruiken nu revolutie.

(10) | Deel | Rapporteer

M_Stekelenburg
1 jaar geleden

Wat moeten we eigenlijk met al die beelden? Vaak zijn ze lelijk en pompeus en stammen uit de negentiende eeuw, een tijdperk dat ons over het algemeen niet veel meer zegt. Waarom pakken we al die beelden niet op en zetten ze in een groot park neer. De mensen die de neus vol hebben van deze helden hoeven ze niet op te zoeken, anderen kunnen naar het park toe gaan om hun helden te eren en schoolkinderen kunnen het park bezoeken in het kader van het geschiedenisonderwijs. De leraar of misschien wel een gids die aan het park verbonden is kan ze dan met kennis van zaken genuanceerde voorlichting geven.

(2) Deel Rapporteer

JE_Boswijk
1 jaar geleden

Zegt de zeventiende eeuw ons nog wel wat, anders dan allerlei nationalistisch klatergoud? Gouden eeuw! VOC-mentaliteit! Jongens van Jan de Wit! Michiel de Ruyter! Nogal holle kretologie, maar dat is toch geen reden om de Amsterdamse grachtengordel met de grond gelijk te maken? Naar mijn mening is het verbannen van die beelden naar een park een vorm van 'photoshoppen' van de geschiedenis. Laat ze, op de grootste schurken na, staan, maar leg uit wat er aan de hand is.

(2) Deel Rapporteer

HJ_van_de_Ven
1 jaar geleden

Maar, zet er dan een ander voor in de plaats, M.L.king of Oom Tom (of zijn geestelijke moeder dan toch) Oude schoenen weggooien heeft pas echt zin als je er betere voor in de plek hebt.

(2) Deel Rapporteer

W_Kemperink
1 jaar geleden

Amerika heeft geen lange historie, in Westerse ogen. Het begon met de ontdekking van Amerika. Zo is eeuwenlang het zicht geweest op de historische ontwikkeling. Ten onrechte. Amerika werd gekoloniseerd, door Europese landen. Er volgde een genocide, Indianen werden verdreven, uitgemoord en overlevenden werden opgesloten in kampen, of liever reservaten, zonder vooruitzicht.

De import van slaaf-gemaakt en was nodig om Amerika te ontwikkelen en dat lukte, wonderwel. De rest is geschiedenis. Bedacht en ontwikkeld door Europese kolonisten, dat is Amerika. Dat is waar we nu staan, over Indianen wordt nog nauwelijks gesproken en zijn nagenoeg rechteloos in hun -oorspronkelijk- eigen land. Een nazaat van Duitse afkomst is nu President en hij ademt nog steeds de geest van de oude kolonisator. Amerika kent zijn eigen geschiedenis niet, of wil deze niet kennen, geld telt. Je wordt President als je budget toereikend is. Verwacht geen spoedige omslag, blank Amerika zal nog een lange weg moeten afleggen om in te zien dat 'hun' land is veroverd en afgenomen van de natives en omgetoverd is, met inzet van slavernij en onderdrukking, in een samenleving waar het recht van de (financieel) sterkste geldt.

Dat is Amerika, een kapitalistisch land waar de doorsnee Amerikaan zegt trots op te zijn. Je kunt het je niet voorstellen in 2020.

Deel Rapporteer

Bekijk Meer Reacties

Leeslijst Artikel delen Mail de redactie Volgonderwerpen

Geschiedenis en archeologie
Alles over geschiedenis en archeologie
Volgen Voorbeeld

Mensenrechten
Nieuws en achtergronden over mensenrechten.
Volgen Voorbeeld

Lees ook deze artikelen